

# Olivier Artus

---

## Lb 20, 1-13 a kompozycja Pięcioksięgu

---

*Studia Theologica Varsaviensia* 38/2, 189-198

---

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

OLIVIER ARTUS\*

## LB 20, 1-13 A KOMPOZYCJA PIĘCIOKSIĘGU

### 1. Literacka analiza synchroniczna

#### 1.1. Usytuowanie perykopy w Księdze Liczb i jej wyodrębnienie

Lb 20, 1-13 stanowi ostatnią sekcję ciągu narracji dotyczących buntu, które zostały umieszczone w centralnej części Lb: jej tematem jest bunt ludu z powodu braku wody, jak również nieposłuszeństwo wobec Mojżesza i Aarona.

#### Wyodrębnienie narracji

Określenie początku i końca perykopy nie jest problematyczne: po zbiorze praw (Lb 18-19), Lb 20,1 stanowi początek nowej sekcji narracyjnej.

Lb 20,14 rozpoczyna nowe opowiadanie, którego tematyka różni się względem Lb 20,1-13: Próba podjęcia dalszej wędrówki pod wodzą Mojżesza ku Ziemi Obiecanej.

Powyższe stwierdzenie jest poparte może podobieństwem brzmieniowym między nazwą *Qadesz* (w.1) a czasownikiem *wajjiqqaddesz* (w.13). Nie jest to argument wystarczający, by mówić o inkluzji, lecz można się tu doszukiwać gry słów, która wyraża związek pomiędzy początkiem a zakończeniem perykopy.

Ponadto nawiązanie do śmierci Miriam, które pojawia się w Lb 20,1b, łączy się tematycznie z sankcją, która dotyka Mojżesza i Aarona (Lb 20,12): Przywódcy pokolenie, które opuściło Egipt nie wejdą do Ziemi Obiecanej.

#### 1.2. Struktura narracji

Zamienne następowanie po sobie sekcji czysto narracyjnych oraz wypowiedzi poprzedzonych formułami wprowadzającymi może stanowić punkt wyjścia dla określenia całościowej struktury narracji, które nie musi rzutować na historię jej kompozycji:

---

\* Olivier Artus – profesor Instytutu Katolickiego w Paryżu, przebywał w UKSW w dniach 8-12 kwietnia na zaproszenie sekcji Bibliistyki. Wgłosił dwa wykłady, których teksty zamieszczamy.

1-2a: Sytuacja wyjściowa: informacje topograficzne i chronologiczne, stwierdzenie braku wody.

2b-5: Reakcja ludu na sytuację wyjściową: niechęć wobec Mojżesza (i Aarona) (2b-3a), która wprowadza wypowiedź w formie skargi (3b-5)

6: Mojżesz i Aaron zwracają się do Pana.

7-8: Wypowiedź (wprowadzona werselem 7), w której Pan oznajmia swe polecenia.

9-11: Mojżesz wypełnia polecenia Pana. W centrum znajduje się wypowiedź Mojżesza do ludu. Zarządzenie sytuacji braku wody.

12: Wypowiedź Pana do Mojżesza i Aarona: zarzut i sankcja.

13: Epilog.

### 1.3. Napięcia narracyjne w opowiadaniu

Lektura Lb 20,1-13 pozwala na sformułowanie trzech rodzajów uwag dotyczących trudności, na jakie napotyka diachroniczna analiza tekstu:

– Uwagi dotyczące stylu i postaci opowiadania:

1. Czasami opowiadanie łączy postaci Mojżesza i Aarona, czasami zaś Mojżesz występuje jako oddzielny aktant (2.6.8a – Mojżesz i Aaron; 3 – sam Mojżesz)

2. Tekst zawiera dublety (2b i 3a oraz 8ab i 8b), które sugerują dwa etapy kompozycji.

– Uwagi dotyczące logicznego układu opowiadania

1. Ton wypowiedzi Mojżesza w Lb 20,10b – agresywny i ostry wobec Synów Izraela – kontrastuje z treścią ww.9-10a.11, które przedstawiają Mojżesza w bardziej łagodnym świetle.

2. Epilog w.13, który nawiązuje do skargi Synów Izraela przeciw Panu, nie znajduje się we właściwej kolejności względem w.12, który przedstawia winę Mojżesza i Aarona oraz wynikającą stąd sankcję.

3. Opowiadanie nie jest do końca wyraziste: czytelnik nie dowiadyuje się, jaki były prawdziwe motywy, dla których Pan czyni wyrzuty Mojżeszowi i Aaronowi w w.12.

– Uwagi dotyczące literackiej formy opowiadania

Wiele tematów przeplata się w obecnej formie tekstu: cudowny i nieoczekiwany dar wody, protest ludu, wina przywódców. Czy początkowo było to opowiadanie o buncie ludu, czy też chodziło o zbawienny dar wody udzielony przez Pana, czy była to narracja podejmująca temat sądu?

### 1.4. Paralelizm literacki pomiędzy Lb 20, 1-13 a Wj 17,1-7.

Tekst wykazuje elementy literackie wchodzące w skład dubletów, które są paralelne względem odnośnych elementów w opowiadaniu Wj 17,1-7. Do tej kwestii powrócimy później.

<p>WJ 17: 1-7</p> <p>1. Całe zgromadzenie Izraelitów wyruszyło na roakaz Pana z pustyni Sin, aby przebyć dalsze etapy. Potem rozbili obóz w Refidim, gdzie lud nie miał wody do poicia.</p> <p>2. I klócił się lud z Mojżeszem mówiąc: Daj nam wody do picia! Mojżesz odpowiedział im: Czemu klóćcie się ze mną? I czemu Wystawiacie Pana Na Próbę?</p> <p>3. Ale lud pragnął tam wody i dlatego szemrał przeciw Mojżeszowi i mówił: Czy po to wyprowadziłeś nas z Egiptu, aby nasze dzieci i nasze bydło wydać na śmierć z pragnienia? 4. Mojżesz wołał wtedy do Pana i mówił: Co mam uczynić z tym ludem? Niewiele brakuje, a ukamieniują mnie!</p> <p>5. Pan odpowiedział Mojżeszowi: Wyjdź przed lud i weź kilku ze starszych Izraela ze sobą. Weź w rękę laskę, którą uderzyłeś Nil, i idź.</p> <p>6. Oto Ja stanę przed tobą na skale, na Horebie. Uderzysz w skałę, a wypłynie z niej woda, i lud zaspokoi swe pragnienie. Mojżesz uczynił tak na oczach starszyny izraelskiej.</p> <p>7. I nazwał to mniejsze Massa i Meriba, ponieważ tutaj klóćci się Izraelici i wystawiali Pana na próbę mówiąc: Czy też Pan jest rzeczywiście wśród nas, czy nie?</p>	<p>Lb 20: 1-13</p> <p>1. W pierwszym miesiącu przybyła cała społeczność Izraelitów na pustynię Sin. Lud zatrzymał się w Kadesz; tam też umarła i tam została pogrzebana Miriam.</p> <p>2. Gdy zabrakło społeczności wody, zesłali się i przeciw Mojżeszowi i Aaronowi.</p> <p>3. I klócił się lud z Mojżeszem wołając: Lepiej by było, gdybyśmy zginęli, jak i bracia nasi, przed Panem.</p> <p>4. Czemuście wyprowadzili zgromadzenie Pana na pustynię, byśmy tu razem z naszym bydłem zginęli?</p> <p>5. Dlaczegoście wywiedli nas z Egiptu i przyprowadzili na to nędzne miejsce, gdzie nie można siać, nie ma drzew figowych ani winorośli, ani drzewa granatowego, a nawet wody do picia?</p> <p>6. Mojżesz i Aaron odeszli od tłumu i skierowali się ku wejściu do Namiotu Spotkania. Tam padli na twarz, a ukazała im się chwała Pana. 7. I przemówił Pan do Mojżesza: 8. Weź laskę i zbierz całe zgromadzenie, ty wespół z bratem twoim Aaronem. Następnie przemów w ich obecności do skały, a ona wyda z siebie wodę. Wyprowadź wodę ze skały i daj pić ludowi oraz bydłu.</p> <p>9. Stosownie do nakazu zabrał Mojżesz laskę sprzed oblicz Pana. 10. Następnie zebrał Mojżesz wraz z Aaronem zgromadzenie przed skałą i wtedy rzekł do nich: Słuchajcie, wy buntownicy! Czy potrafimy z tej skały wyprowadzić dla nas wodę?</p> <p>11. Następnie podniósł Mojżesz rękę i uderzył dwa razy w skałę. Wtedy wypłynęła woda tak obficie, że mógł się napić zarówno lud, jak i jego bydło.</p> <p>12. Rzekł znowu Pan do Mojżesza i Aarona: Ponieważ Mi nie uwierzyliście i nie objawiliście mojej świętości wobec Izraelitów, dlatego wy nie wprowadzicie tego ludu do kraju, który im daję.</p> <p>13. To są wody Mieruba, gdzie się spierali Izraelici z Panem i gdzie On objawił wobec nich swoją świętość.</p>
--	--

Czy istnieje satysfakcjonująca hipoteza, która wyjaśniałaby powyższe problemy literackie? W historii badań nad tekstem wysuwano liczne hipotezy:

**– Hipotezy oparte na logice narracyjnej Lb 20,1-13.**

Pozorny brak precyzji w tekście dotyczący natury winy zarzucanej Mojżeszowi i Aaronowi w w.12 spowodował powstanie licznych teorii, które próbowały dać na to odpowiedź. Oto hipotezy przedstawiane przez poszczególnych autorów:

1. Większość autorów wyjaśnia sankcję, która dotknęła Mojżesza i Aarona rozbieżnością pomiędzy poleceniem Pana (przemówić do skały) a działaniem Mojżesza (który uderzył w skałę). Np. H. Holzinger, który w ten sposób wypowiada się na temat logiki w ostatecznej redakcji opowiadania: „Niewiara Mojżesza i Aarona prawdopodobnie polegała na tym, że Mojżesz zamiast przemówić do skały, trzymając łaskę w dłoni, uderzył nią skałę”. W podobnym kierunku zwraca się hipoteza E. Bluma. Dodaje on ponadto uwagę dotyczącą psychologii Mojżesza, którego zapał religijny skłonił do ostrej w tonie wypowiedzi w w.12, jak również do gestu opisanego w w.11a.

2. U. Struppe i K.D. Sakenfeld uważają, że brak wiary, który został zarzucony Mojżeszowi i Aaronowi (w.12) odnosi się do wypowiedzi 20,10b, której ton wyrażający pytanie świadczyłby o wątpliwościach dotyczących tego, czy Pan jest w stanie zapatrzyć lud w wodę.

3. Według A. Schara opowiadanie wskazuje na pragnienie Mojżesza i Aarona, by podkreślić swoją rolę, dokonując cudownego czynu (por. w.10b). Tym samym nie objawiliby wobec ludu świętości Pana, co jest powodem postawienia im zarzutów (w.12). Słabym punktem tej hipotezy jest fakt, że autor opiera się na przypuszczalnej intencji twórców opowiadania, projektuje na osoby Mojżesza i Aarona założenia psychologiczne, które nie znajdują potwierdzenia w tekście.

Z przedstawienia powyższych teorii wynika pewna uwaga o charakterze metodologicznym: liczni autorzy odwołują się do przypuszczeń, które są zewnętrznym względem tekstu oraz jego kontekstu literackiego, by wykazać logiczną ciągłość opowiadania. Przeważnie wyraża się to przez powoływanie się na hipotetyczne intencje autorów narracji. Tekst nie daje nam jednak wglądu ani w psychikę bohaterów, ani w ich intencje. Uwagi o charakterze psychologicznym wynikają raczej ze schematów myślowych komentatorów, które – projektowane na narrację Lb 20,1-13 – wciąż pozostają jej obce. W rzeczywistości jednak tylko tekst jest źródłem, na podstawie którego można próbować wyświetlić logikę opowiadania. Rozwiązanie problemu musi uwzględniać dwa kryteria:

– pierwszy można zdefiniować w następujący sposób: rozwiązanie znajduje się w samym tekście. Należy więc wziąć pod uwagę analizę diachroniczną, to

znaczy hipotezę, która wyjaśniałaby, w jaki sposób przebiegała kompozycja tekstu.

– drugie kryterium zostało w ten sposób przedstawione przez K.D.Sakenfelda: „Niezależnie od tego, co wydaje nam się obecnie, autor na pewno uważał w.12 za pointę, która byłaby zrozumiała”. Innymi słowy, czytelnik współczesny autorowi tekstu nie odczuwał trudności interpretacyjnych, które podkreślają współcześni komentatorzy: rozwiązanie musi być koherentne i wiarygodne z perspektywy teologicznej właściwej autorowi tekstu. A więc krytyka literacka jest jedyną drogą, która może prowadzić do rozwiązania problemu opowiadania Lb 20,1-13, który dotyczy w równej mierze kompozycji opowiadania, co jego logiki narracyjnej.

## 2. Analiza diachroniczna

Tylko i wyłącznie historia kompozycji tekstu może wyjaśnić napięcia narracyjne, które pojawiają się podczas jego lektury, przeto analiza diachroniczna powinna umożliwić dotarcie do jakiegoś rozwiązania.

### 2.1. Wyniki synoptycznego zestawienia Lb 20,1-13 i Wj 17,1-2

1.Odnajdujemy szereg wspólnych wyrażení i słów:

- lud nie miał wody do picia: Wj 17,1b i Lb 20,5b.
- lud kłócił się z Mojżeszem: Wj 17,2a i Lb 20,3a.
- po co wyprowadziłeś nas z Egiptu?: Wj 17,3 i Lb 20,5.
- weź łaskę: Wj 17,5 i Lb20,8.
- uderzyć (skałę): Wj 17,6 i Lb 20,11.

– relacje pomiędzy słowami woda, wychodzić, pić: Wj 17,6 i Lb 20,8.11.

2.Ponadto większość wyrażení wspólnych Lb 20 i Wj 17 pojawia się w dubletach Lb 20:

- Lb 20,3a (lud kłócił się z Mojżeszem) względem Lb 20,2b (zeszli się przeciw Mojżeszowi i Aaronowi)
- Lb 20,5b (nie ma wody do picia) i Lb 20,2azabrakło społeczności wody)
- Lb 20,8b (Wyprowadź wodę ze skały) i Lb 208ab (przemów w ich obecności do skały, a ona wyda z siebie wodę)

3.Na płaszczyźnie tematycznej, zarówno protest ludu, jak i jego powód (brak wody) jawią się identyczne w obu opowiadaniach, natomiast temat winy i sankcji w stosunku do Mojżesza i Aarona jest właściwy tylko opowiadaniu Lb 20.

Należałoby zatem przedyskutować dwie hipotezy:

W obecnym kształcie opowiadania Lb 20 brak wody, bunt ludu i wina przywódców jawią się jako ściśle ze sobą związane. Wyświetlenie dziejów kompozycji opowiadania umożliwiłoby sprecyzowanie:

– czy w formie „pierwotnej” mieliśmy strukturę paralelną do opowiadania Wj 17, co oznaczałoby, że motyw winy Mojżesza i Aarona został wprowadzony później.

– czy, przeciwnie, temat winy przywódców ludu należał do pierwotnego opowiadania Lb 20.

W przypadku drugiej hipotezy należałoby odkryć rolę materiału literackiego paralelnego do Wj 17 i tworzącego liczne dublety.

## 2.2. Analiza literacka głównych sekcji

### Lb 20,2b-5: Reakcja Izraelitów

Wersety 2b i 3a tworzą dublet. Czasownik *qahal* w nifal występuje z przyimkiem *'al* tylko cztery razy w Biblii hebrajskiej, i to w Pięcioksięgu. Trzy spośród nich w Lb (Lb 16,3; 17,7; 20,2b). We wszystkich trzech przypadkach czasownik odnosi się do buntu części społeczności przeciw Mojżeszowi i Aaronowi, co stanowi znak wyróżniający autora reprezentującego tradycję kapłańską.

W ostatecznej redakcji Lb czasownik *qahal 'al* służy jako słowo łączące fragment z wcześniejszym opowiadaniem o buncie Izraelitów (por. Lb 16,3; 17,7). Należy więc rozpatrywać opowiadania o buncie jako stanowiące ciągłość w ostatecznej redakcji Lb. Ponadto czasownik *qahal* tworzy grę słów, które podkreślają ciężar winy społeczności: *Qahal* oznacza zwykle zgromadzenie sprawujące kult Pana, przeto gromadząc się (*qahal*) przeciwko Mojżeszowi, społeczność zwołuje jakby anty-zgromadzenie, które przeciwstawia się zamiarom Pana.

Istnieje napięcie pomiędzy wersetami 2b i 3a: według 2b społeczność sprzeciwia się Mojżeszowi i Aaronowi, podczas gdy 3a wspomina tylko Mojżesza. Napięcie to można wyjaśnić dziejami tekstu: bądź 3a należy do pierwotnego opowiadania, które zostało następnie uzupełnione tekstem kapłańskim 2b (kapłańskim ze względu na obecność Aarona u boku Mojżesza), bądź opowiadanie pierwotnie kapłańskie zostało podane relikturze, w wyniku której dokonano poprawek w oparciu o paralelną narrację Wj 17.

### Lb 20,6: Mojżesz i Aaron odwołują się do Pana.

Obecność chwały Pana zbliża opowiadanie Lb 20 do wcześniejszych narracji o buncie ludu (należy więc czytać te opowiadania jako stanowiące ciągłość, gdyż w wersji finalnej tekstu stanowiły sekwencję narracyjną teologicznie koherentną). Pojawiają się te same elementy:

- |                          |                              |
|--------------------------|------------------------------|
| 1.Mojżesz i Aaron        | Lb 14,5; 16,20; 17,7.8; 20,6 |
| 2.Upadli twarzą do ziemi | Lb 14,5; 16,22; 17,10; 20,6  |
| 3.Chwała Pana            | Lb 14,10; 16,19; 17, 7; 20,6 |
| 4.Pojawić się            | Lb 14,10; 16,19; 17, 7; 20,6 |

**Lb 20,7-8: Wypowiedź Pana**

Porównanie Lb 20,8 z tekstem paralelnym Wj 17,5-6a pozwala dostrzec elementy wspólne i różnice.

– Elementy wspólne:

1. Polecenie, by wziąć (Wj 17,5b, i Lb 20,8a·) laskę (Wj 17,5b· i Lb 20,8a·).

2. Słownictwo opisujące wyprowadzenie wody ze skały

~ woda (Wj 17,6a, i Lb 20,8b·)

~ wyprowadzenie (Wj 17,6a, i Lb 20,8b·)

Natomiast terminy użyte na określenie picia i skały różnią się:

~ pić (Wj 17,6a, i Lb 20,8b·)

~ skała (Wj 17,6 i Lb 20,8)

-Różnice

Wypowiedź Lb 20,8 zawiera niektóre elementy odrębne:

~ „zbierz całe zgromadzenie, ty wspólnie z bratem twoim Aaronem” (8a·). Werset ma charakter wybitnie kapłański, na co wskazuje słownictwo i występujące postaci.

~ „przemów w ich obecności do skały, a ona wyda z siebie wodę”: W tym tekście kapłańskim, który stanowi dublet względem 8b·, nie ma mowy o uderzeniu skały – podobnie jak w Wj 17 – lecz o przemówieniu do niej. Mamy więc inną teologię, chodzi o teologię Słowa. Ponadto, podczas gdy Mojżesz występuje sam w Lb 20,8a·.b, Aaron towarzyszy mu w 20,8a·.a.

A więc w Lb 20,8 można wyróżnić dwa odrębne elementy składowe:

-Lb 20,8a·.b: Mojżesz jest jedynym adresatem poleceń Pana, zaś słownictwo jest zbliżone do tego, jakie pojawia się w Wj 17,1-7.

-Lb 20,8a·.a: Tekst typowo kapłański, w którym Aaron został dołączony do Mojżesza.

Oba elementy składowe wersetu charakteryzuje inna teologia: o ile Lb 20,8aa.b podkreśla cudowną moc Pana nad kosmosem, moc która objawia się za pośrednictwem Mojżesza, Lb 20,8a·.a rozwija – przeciwnie – typowo kapłańską teologię Słowa, jak słusznie podkreśla E.Zenger: Mojżesz i Aaron zostają wezwani, by okazać publicznie swą ufność w moc Słowa Bożego.

**Lb 20, 9-11: Spełnienie poleceń Pana**

O ile Lb 20,8a·.b (opis wskazań danych przez Pana Mojżeszowi) ma swoją paralelę w Wj 17,1-7, o tyle szczegółowy opis wykonania polecenia przez Mojżesza jest właściwy tylko dla Lb 20. W wersach 9-11 analiza literacka pozwala na wyodrębnienie dwóch elementów:

– Z jednej strony 9-11 opisują akcję, której podmiotem jest sam Mojżesz i posługują się słownictwem, które częściowo odpowiada treści Lb 20,8a·.b:



20,8a · b: „Weź laskę... Wyprowadź wodę ze skały i daj pić ludowi oraz jego bydłu”  
 9.11 „Stosownie do nakazu zabrał Mojżesz laskę sprzed oblicza Pana... Następnie podniósł Mojżesz rękę i uderzył dwa razy laską w skałę. Wtedy wypłynęła woda tak obficie, że mógł się napić zarówno lud, jak i jego bydło”

Wyrażenie „stosownie do nakazu” jest charakterystyczne dla narracji kaptkańskich i wskazuje na zgodność czynów Mojżesza z poleceniami, jakie otrzymał, zgodność, którą podkreśla słownictwo użyte dla wypowiedzenia nakazu i jego wypełnienia.

-Z drugiej strony w.10 opisuje działanie, którego – w przeciwieństwie do wersetów 9 i 11 – podmiotami są Mojżesz i Aaron: 10a (zebrali Mojżesz wraz z Aaronem zgromadzenie przed skałą) przedstawia wypełnienie polecenia z 8ab (zbierz całe zgromadzenie). Przeciwnie zaś, w.10b rozwija temat oryginalny: Ostre słowa skierowane przez Mojżesza do ludu przerywają opowiadanie o wypełnieniu poleceń Pana: „Słuchajcie, wy buntownicy! Czy potrafimy z tej skały wyprowadzić dla was wodę?”.

Czyniąc zarzuty Izraelitom, Mojżesz (i Aaron) odstępują od otrzymanych poleceń i nie spełniają swej misji, którą miało być objawienie mocy Bożego Słowa. Tym samym w.10b stanowi logiczny poprzednik narracyjny względem w.12, który przedstawia skutki nieposłuszeństwa Mojżesza i Aarona: „Ponieważ Mi nie uwierzyliście i nie objawiliście mojej świętości wobec Izraelitów, dlatego wy nie wprowadzicie tego ludu do kraju, który im daję”.

W ten sposób Mojżesz i Aaron zostają skarceni. Oni sami zasługują na naganę, którą mieli czelność wypowiedzieć pod adresem społeczności.

### **Lb 20, 12: Sankcje wobec Mojżesza i Aarona**

Nie ma żadnej ciągłości między w.11 a 12: zmiana tematu jest nagła a ogłoszenie sankcji, jakie dotyczą Mojżesza i Aarona wydaje się – przynajmniej w obecnej formie tekstu – niespodziewane. Niemniej jednak analiza literacka, którą przedstawiliśmy powyżej, pozwala sprecyzować, na czym polegała wina przywódców ludu: zamiast przemówić do skały i tym samym objawić moc Słowa Bożego, Mojżesz gani lud w obecności Aarona. Innymi słowy, Mojżesz i Aaron nie spełniają swojej misji, która polegała na objawieniu społeczności Izraelitów świętości Pana: „Ponieważ Mi nie uwierzyliście i nie objawiliście mojej świętości wobec Izraelitów”.

Temat świętości został obszernie rozwinięty w poprzednich rozdziałach: Z jednej strony zbiór praw z Lb 15 kończy się zachętą Izraelitów do świętości (Lb 15,40). Z drugiej, kwestia świętości jest osią przeciwstawienia – według opowiadania Lb 16,1-17,5 – Mojżesza jego adwersarzom. Istnieje więc ciągłość tematyczna pomiędzy tymi tekstami a Lb 20,1-13.

W Lb 20,12 świętość Pana staje pod znakiem zapytania: Mojżesz i Aaron mieli za zadanie objawić Go jako Świętego w najwyższym tego słowa znaczeniu, ukazując społeczności moc Słowa i Jego dzieł. Opowiadanie Lb 20 jawi się więc jako komplementarne względem powyższych tekstów: jeśli ludzie dopuszczeni do bliskości Pana muszą jawić się jako dostatecznie święci, to tylko dlatego, że On jest w pełni Święty.

### 2.1.2.7 Synteza wyników analizy literackiej Lb 20,1-13

1. Krytyka literacka opowiadania Lb 20,1-13 pozwala wyróżnić dwa elementy, które można odnieść do dwóch różnych etapów kompozycji tekstu. Materiał narracyjny, który składa się na opowiadanie dzieli się na dwie grupy wersetów:

- Serię wersetów, które ukazują Mojżesza i Aarona i mają jako główny temat grzech przywódców ludu, którzy – wskutek braku wiary – nie objawiają Izraelitom świętości Pana. Chodzi o wersety 2.4-7.8a, a. 10.12, do których można prawdopodobnie zaliczyć również 11b.

- Drugą grupę wersetów, gdzie Mojżesz jest postacią centralną. Słownictwo pokrywa się często z opisem cudu w Wj 17,1-7. Do niej należą wersety 3a.8aa.b.9.11a.

2. Przyjąwszy powyższe rozróżnienie, jak określić, który z dwóch etapów kompozycji jest wcześniejszy?

Wskazówką może być następujące kryterium: Czy każdemu z etapów odpowiada określony koherentny wątek narracyjny? A może – przeciwnie – wątek narracyjny cechuje tylko jeden z etapów, mianowicie ten, który stanowi wcześniejszą warstwę tekstu? Zastosowanie tego kryterium prowadzi do następującej konkluzji: tylko te wersety, w których występują razem Mojżesz i Aaron, stanowią koherentne opowiadanie.

Starszą wersję opowiadania można by więc odtworzyć w następujący sposób:

20,2. Gdy zabrakło społeczności wody, zeszli się przeciw Mojżeszowi i Aaronowi, (3)... wołając:... (4) Czemuście wyprowadzili zgromadzenie Pana na pustynię, byśmy tu razem z naszym bydlęciem zginęli? (5) Dlaczegoście wywiedli nas z Egiptu i przyprowadzili na to nędzne miejsce, gdzie nie można siać, nie ma drzew figowych ani winorośli, ani drzewa granatowego, a nawet nie ma wody do picia? (6) Mojżesz i Aaron odeszli od tłumu i skierowali się ku wejściu do Namiotu Spotkania. Tam padli na twarz, a ukazała się im chwała Pana. (7) I przemówił Pan do Mojżesza: (8)... zbierz całe zgromadzenie, ty wespół z bratem twoim Aaronem. Następnie przemów w ich obecności do skały, a ona wyda z siebie wodę.... (10) Następnie zebrał Mojżesz wraz z Aaronem zgromadzenie przed skałą i wtedy rzekł do nich: Słuchajcie, wy buntownicy! Czy potrafimy z tej skały wyprowadzić dla was wodę? (11)... Wtedy wypłynęła woda tak obficie, że mógł się napić zarówno lud, jak i jego bydło. (12) Rzekł znowu Pan do Mojżesza i Aarona: Ponieważ

Mi nie uwierzyliście i nie objawiliście mojej świętości wobec Izraelitów, dlatego wy nie wprowadzicie tego ludu do kraju, który im daję.

Istotą grzechu przywódców jest rozbieżność pomiędzy poleceniem, jakie otrzymali, a ich zachowaniem. Jeśli przyjmiemy, że 11b należy do opowiadania kapłańskiego, to grzech podkreśla jeszcze bardziej fakt, iż woda wypływa ze skały z inicjatywy Pana, bez interwencji Mojżesza i Aarona.

3. Jaka jest funkcja licznych dodatków wprowadzonych do tekstu w drugim etapie jego kompozycji? Dodatki mają uwypuklić rolę Mojżesza jako wiernego i skutecznego wykonawcy poleceń Pana. Duża część materiału literackiego w wersetych 3a.8a-b.9.11a pochodzi z Wj 17,1-7, gdzie dar wody i bunt ludu wysuwają się na pierwszy plan. Tym samym dodatki wprowadzone do opowiadania kapłańskiego pozwalają zrelatywizować wagę winy Mojżesza i częściowo uratować jego pozytywny obraz. Ślepe posłuszeństwo Mojżesza wobec otrzymanych poleceń (wyrażone w stylu kapłańskim) przedstawione w w. 9 ma na celu również upiększenie jego obrazu.

Kim mogli być autorzy dodatków? Prawdopodobną hipotezą wydaje się być przypisanie odpowiedzialności za tę relekturę opowiadania kapłańskiego autorowi, którego celem było zharmonizowanie Lb z Pwt. Pwt przedstawia bowiem bardzo pozytywny obraz mojszesza. W wyniku ukonstytuowania się Tory i zestawienia ze sobą Lb i Pwt, opowiadanie kapłańskie z Lb 20,1-13 mogło kontrastować zbytnio z Pwt i ze sposobem przedstawienia wydarzeń na pustyni, jaki tam znajdujemy: rola dodatków włączonych do opowiadania kapłańskiego polegałaby więc na harmonizacji. Autora tych dodatków można by określić terminem „post-deuteronomista”.

Analiza literacka Lb 20,1-13 i porównanie z Wj 17,1-7 pozwalają na wyodrębnienie trzech typów materiału literackiego:

- pierwotne opowiadanie zawarte w Wj 17,1-7. Jego kompozycja dokonywała się etapami, o czym świadczą dublety (17,2 i 17,7).
- opowiadanie kapłańskie, którego temat opiera się na wcześniejszej narracji Wj 17, lecz wprowadza oryginalny temat teologiczny, mianowicie świętość.
- relektura post-kapłańska w świetle relacji Czeroksięgu do Pwt, współczesna syntezie pism deuteronomicznych i kapłańskich.

Złożoność analizy egzegetycznej Lb 20,1-13 stanowi dobre wprowadzenie w zrozumienie współczesnych hipotez, które usiłują wyjaśnić kompozycję Pięcioksięgu.

Tum. z franc. ks. Krzysztof Barolski